

Тетяна Ізорівна ШВИДКА

д.ю.н., професор, Національний Юридичний Університет ім. Ярослава Мудрого; адвокат

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6152-2705>

e-mail: Raketa7770@gmail.com

НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ ТА ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ТОЧКИ ПЕРЕТИНУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

У статті досліджено взаємозв'язок між інститутами недобросовісної конкуренції та правової охорони інтелектуальної власності в умовах цифровізації та глобалізації ринків. Обґрунтовано спільну мету цих правових режимів – забезпечення справедливих умов господарювання, стимулювання інновацій і захист прав споживачів, а також виявлено проблеми їх практичної взаємодії. Проаналізовано типові форми недобросовісної конкуренції, пов'язані з неправомірним застосуванням об'єктів інтелектуальної власності, та практику Суду ЄС. Наголошено на необхідності гармонізації законодавства України з правом ЄС і координації правозастосування у сфері конкуренції та ІВ.

Ключові слова: недобросовісна конкуренція, інтелектуальна власність, торговельна марка, антимонопольне регулювання, добросовісність, гармонізація законодавства, європейське право

Стаття надійшла 10.01.2026

Статтю прийнято 28.01.2026

Статтю опубліковано 13.03.2026

ВСТУП

Сучасна економіка дедалі більше базується на знаннях, творчості та інноваціях, а отже, на охороні результатів інтелектуальної діяльності. Водночас відкритість ринків, цифровізація бізнесу та посилення глобальної конкуренції зумовили появу нових форм недобросовісної поведінки, що поєднує елементи зловживання правами інтелектуальної власності (ІВ) та порушення принципів добросовісної конкуренції. Традиційно право ІВ спрямовано на надання виключних прав і захист результатів творчої діяльності, тоді як конкурентне право покликане обмежувати монополії та гарантувати рівний доступ до ринку. Проте на практиці між цими двома режимами нерідко виникає напруга: надмірна охорона прав ІВ може перетворюватися на інструмент обмеження конкуренції, тоді як антимонопольне втручання – на загрозу інноваційній активності. Саме тому постає необхідність пошуку балансу між правом на ІВ і свободою конкуренції, визначення меж правомірного використання об'єктів ІВ у підприємницькій діяльності, а також вироблення підходів до правозастосування, які б запобігали зловживанням і водночас не стримували розвиток креативної економіки.

Постановка проблеми

Проблематика співвідношення інститутів недобросовісної конкуренції та правової охорони ІВ залишається недостатньо врегульованою як у національному законодавстві, так і у правозастосовній практиці України.

На практиці виникають численні колізії: між виключними правами власників торговельних марок і принципом свободи підприємницької діяльності; між патентною монополією та доступом до інноваційних технологій; між правом на рекламу і заборобою створювати змішування з брендами конкурентів.

Відсутність чітких критеріїв для визначення меж правомірного використання об'єктів ІВ у комерційній діяльності призводить до неоднозначності судових рішень, дублювання компетенції між Антимонопольним комітетом України (АМКУ), судами з ІВ та господарськими судами.

З огляду на євроінтеграційний курс України та зобов'язання, передбачені Угодою про асоціацію з ЄС, особливо актуальним стає питання гармонізації національної системи захисту конкуренції з європейськими підходами, що поєднують охорону ІВ з підтриманням добросовісної ринкової поведінки.

МЕТА статті – виявлення точок перетину між правовим регулюванням недобросовісної конкуренції та охороною ІВ, аналіз практики їх застосування в Україні та ЄС, а також формулювання пропозицій з удосконалення законодавчого регулювання і механізмів взаємодії відповідних інституцій.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, що забезпечили комплексний аналіз правового регулювання недобросовісної конкуренції та охорони прав ІВ, а також виявлення точок їх перетину в сучасному конкурентному середовищі.

У дослідження застосовано діалектичний метод, що дав змогу розкрити взаємозумовленість і динаміку розвитку інститутів конкурентного права та права ІВ, зокрема в умовах цифровізації економіки та глобалізації ринків. Формально-юридичний метод застосовано для аналізу норм національного законодавства України, права ЄС та підзаконних актів, що регулюють питання недобросовісної конкуренції та охорони об'єктів ІВ.

За допомогою порівняльно-правового методу здійснено зіставлення підходів українського та європейського законодавства, зокрема положень директив ЄС і практики Суду ЄС, що дало змогу визначити напрями гармонізації національного правового регулювання з *acquis communautaire*. Системно-структурний метод застосовано для дослідження взаємодії правових інститутів ІВ та конкуренції як елементів єдиної системи господарсько-правового регулювання.

Логіко-юридичний метод застосовано для формулювання теоретичних узагальнень, визначення критеріїв правомірної та неправомірної поведінки суб'єктів господарювання, а також для обґрунтування меж до-

пустимого використання об'єктів ІВ в конкурентних відносинах.

Крім того, у дослідженні застосовано метод правового прогнозування, що дало можливість окреслити перспективи розвитку законодавства України у сфері взаємодії інститутів конкуренції та ІВ з урахуванням євроінтеграційних процесів і сучасних викликів ринкової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблематика протидії недобросовісній конкуренції та правового захисту об'єктів ІВ має комплексне нормативне й доктринальне підґрунтя. В Україні базові підходи до кваліфікації недобросовісної конкуренції та механізмів реагування закріплено у Законі України (ЗУ) «Про захист від недобросовісної конкуренції» [1], тоді як європейський вимір формують акти вторинного права ЄС, зокрема Директива 2005/29/ЄС стосовно недобросовісних комерційних практик [2], Директива 2006/114/ЄС стосовно оманливої та порівняльної реклами [3] та Директива (ЄС) 2016/943 стосовно охорони комерційної таємниці [4]. Важливе емпіричне значення для дослідження взаємодії конкурентного та інтелектуально-правового регулювання має практика АМКУ, зокрема рішення про введення споживачів в оману, неправомірного використання позначень і поширення інформації, що впливає на конкурентну поведінку суб'єктів господарювання [5–7]. У вітчизняній науці окремі аспекти недобросовісної конкуренції та правового режиму об'єктів ІВ досліджено у працях О. Бакалінської, Н. Борсук, П. Кикотя, Ю. Румянцева, О. Кохановської, Н. Петухової, І. Якубівського та ін. [17–21]. Водночас у наукових дослідженнях немає комплексного підходу до аналізу перетину недобросовісної конкуренції та ІВ як єдиного проблемного поля, що охоплює критерії кваліфікації порушень, межі допустимого використання позначень, ділової репутації та комерційної інформації, а також узгодження приватноправових механізмів охорони ІВ з публічно-правовими цілями конкурентного порядку, що й зумовлює актуальність цього дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ

ІВ та конкуренція – це два правові механізми, що одночасно мають спільну мету та потенціал для конфлікту. Обидва правові інститути – право ІВ та конкурентне (антимонопольне) право – мають спільну стратегічну мету: забезпечення ефективного функціонування ринку, стимулювання інноваційного розвитку та захист інтересів добросовісних учасників господарського обігу. Водночас реалізація цієї мети здійснюється через різні механізми та правові інструменти, що обумовлює їхню складну взаємодію і потенційні конфлікти.

Право ІВ покликане створити виключне право на результат творчої діяльності, тобто надати його автору або правласнику тимчасову юридичну монополію, що забезпечує можливість контролювати використання об'єкта, отримувати винагороду та відшкодовувати витрати на розроблення. Така монополія за своєю природою виконує мотиваційну функцію – вона стимулює інноваційність, креативність і технологічний прогрес.

Натомість конкурентне право, будучи спрямованим на підтримання відкритого та збалансованого ринкового середовища, виконує регулятивно-обмежувальну

функцію. Воно запобігає ситуаціям, коли суб'єкт господарювання, користуючись наданими виключними правами, виходить за межі їхнього цільового призначення й перетворює легітимну охорону ІВ на засіб обмеження конкуренції, витіснення суперників з ринку чи зловживання домінуючим становищем.

Інакше кажучи, інститут ІВ створює “право виключення”, а конкурентне право встановлює “межі цього виключення”, забезпечуючи рівновагу між інтересами правласників і потребами суспільства. Саме у цьому балансі, – між стимулом до інновацій та обмеженням монополізації, – й полягає сутність взаємодії двох систем, без якої неможливо досягти стійкого розвитку ринку знань і технологій.

ЗУ «Про захист від недобросовісної конкуренції» визначає основні види неправомірної поведінки – створення змішування, дискредитація, неправомірне використання позначень, копіювання зовнішнього вигляду продукції, поширення неправдивих відомостей, неправомірне використання комерційної таємниці тощо. Більшість з цих дій безпосередньо пов'язано з об'єктами ІВ – торговельними марками, промисловими зразками, комерційними найменуваннями, авторськими правами, що підкреслює глибоку інтеграцію обох інститутів [1].

Водночас законодавство про ІВ не містить прямих критеріїв «недобросовісності», залишаючи оцінювання поведінки за межами власне ІВ-правовідносин. Це створює правовий вакуум, який заповнюється антиконкурентними нормами, зокрема нормами про паразитування на репутації або створення змішування. Саме тому інститут недобросовісної конкуренції виконує функцію «етичного фільтра» у сфері ІВ, що дає змогу відокремити правомірне використання творчого результату від спроб привласнення чужих здобутків.

На стику конкурентного та інтелектуального права виникають численні форми зловживань, серед яких найбільш поширеними є:

1. *Імітація або копіювання зовнішнього вигляду продукції (look-alike products)*. Це явище часто спостерігається на ринках косметики, побутової хімії, одягу, коли компанії свідомо повторюють візуальні елементи упаковки чи дизайну, створюючи у споживачів ілюзію спорідненості брендів. Українська практика АМКУ (справи стосовно торговельних марок *Roshen*, *Моршинська*, *АВК* підтверджує, що такі дії кваліфікуються як порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, навіть якщо права на дизайн формально не зареєстровано [5–7].

2. *Неправомірне використання позначень, схожих із торговельними марками*. У міжнародній практиці такі випадки часто кваліфікуються як *passing off* або *trademark dilution*. Використання схожих позначень може вводити в оману споживачів або послаблювати відмінну здатність відомих брендів.

3. *Паразитування на репутації іншого суб'єкта господарювання*. Це форма недобросовісної конкуренції, коли компанія використовує бренд, візуальну стилістику або маркетингові елементи конкурента для перенесення довіри споживачів на свій товар. Наприклад, *рекламне наслідування (parasitic copying)* було предметом розгляду у справі *L'Oréal v. Bellure* (СІЕУ, 2009), де Суд встановив, що навіть об'єктивно правдиве порівняння парфумів може бути визнане недобросовісним, якщо воно

паразитусе на престижі бренду [8].

4. *Маніпуляції з правами ІВ для блокування конкуренції.* Такі дії спостерігаються у фармацевтичній, технологічній та телекомунікаційній сферах. У справі *AstraZeneca* (С-457/10 Р) Суд ЄС визнав, що надання неправдивих відомостей до патентного відомства з метою продовження строку дії патенту є формою зловживання домінуючим становищем. Суд підтвердив, що компанія *AstraZeneca* зловживала домінуючим становищем, маніпулюючи патентними процедурами для продовження монополії на фармацевтичний препарат *Lossec*. Це рішення визначило межі допустимого використання патентів у контексті антимонопольного контролю. [9]

5. *Зловживання правами на стандартизовані технології (standard essential patents – SEPs).* Справа *Huawei v. ZTE* (С-170/13) визначила рамки правомірності звернення з позовом про заборону використання патенту: власник патенту має дотримуватись принципу FRAND (Fair, Reasonable, and Non-Discriminatory terms), інакше його дії може бути кваліфіковано як антиконкурентні. Суд сформулював принцип FRAND (Fair, Reasonable, and Non-Discriminatory terms) про ліцензування стандартно-необхідних патентів (SEPs). Визнано, що власник патенту, який зловживає правом через позови про заборону застосування технології, може порушити правила конкуренції [10].

Право ЄС виходить з презумпції, що наявність виключного права саме собою не є порушенням конкуренції, однак його зловживання може бути обмежене антимонопольними нормами. Директива 2005/29/ЄС про недобросовісну комерційну практику визначає базовий критерій – «порушення професійної добросовісності» (*professional diligence*) та введення споживача в оману, що є універсальним маркером неправомірності дій [2].

Суд ЄС у низці справ (*Magill TV Guide*, *IMS Health*, *Microsoft*) сформулював принцип, за яким відмова ліцензувати об'єкт ІВ може вважатися зловживанням домінуючим становищем, якщо така відмова перешкоджає розвитку нових продуктів або позбавляє споживачів вибору. Так, Суд фактично заклав основу доктрини «*essential facilities*» для об'єктів ІВ. Так, у справі *Magill TV Guide* Суд ЄС вперше визнав, що відмова ліцензувати об'єкт ІВ може становити зловживання домінуючим становищем, якщо вона перешкоджає створенню нового продукту, на який є попит з боку споживачів. У цій справі три телеканали (RTE, BBC і ITP) відмовили компанії *Magill TV Guide Ltd* у праві публікувати телепрограми, що фактично блокувало появу інноваційного об'єднаного тижневика телепрограм. Європейська Комісія зобов'язала компанію надати ліцензію, а Суд ЄС підтвердив це рішення, заклавши основу доктрини «примусової ліцензії» (*compulsory licensing*) [11]. У справі *IMS Health* Суд уточнив, що сама собою відмова у ліцензуванні об'єкта ІВ не є автоматично зловживанням, але може вважатися такою у виняткових обставинах. Суд сформулював чотири кумулятивні умови, за яких відмова визнається неправомірною: об'єкт ІВ є незамінним (*indispensable*) для здійснення конкуренції; відмова перешкоджає появі нового продукту на ринку; така відмова не має об'єктивного виправдання; її наслідком є усунення ефективної конкуренції на суміжному ринку. Це рішення стало ключовим у формуванні підходу до застосування антимонопольного права у

сфері ІВ [12].

У справі *Microsoft* Європейська Комісія та Суд ЄС розглянули питання відмови надати доступ до технічної інформації, необхідної для забезпечення сумісності програмного забезпечення. Суд визнав, що таку відмову може бути кваліфіковано як зловживання домінуючим становищем, коли вона обмежує конкуренцію на суміжних ринках і гальмує технологічний прогрес. Компанію *Microsoft* зобов'язали надати конкурентам технічну документацію на умовах справедливості, розумності та недискримінаційності (FRAND), а також сплатити рекордний штраф. Це рішення стало логічним розвитком підходів, сформованих у справах *Magill* та *IMS Health*, і визначило сучасні стандарти взаємодії ІВ та конкуренції у цифровій економіці [12]. Ці справи утворюють логічну послідовність у розвитку європейської практики: від первинного визнання зловживання у вигляді відмови ліцензувати (*Magill*) до деталізації критеріїв «виняткових обставин» (*IMS Health*) та розширення їх на сферу цифрових технологій (*Microsoft*) [13].

Для України цей досвід має практичне значення, оскільки дає змогу поєднати охорону ІВ з принципом відкритих ринків, забезпечуючи баланс між стимулюванням інновацій та недопущенням монополізації.

Українська система правового захисту конкуренції та ІВ розвивається у напрямі євроінтеграційної гармонізації, однак залишається низка проблем: відсутність єдиної судової практики у справах про недобросовісну конкуренцію, пов'язаних з ІВ; дублювання компетенції між АМКУ, судами загальної юрисдикції та судом ІВ; складність доказування факту «паразитування» або «створення змішування»; недостатня координація між Укрпатентом, АМКУ та Міністерством економіки.

АМКУ у своїх рішеннях дедалі частіше звертається до практики ЄС, однак потребує нормативного уточнення критеріїв правомірності використання об'єктів ІВ у господарській діяльності. Перспективним є розроблення спільних рекомендацій АМКУ та Укрпатенту аналогічно до практики Європейської комісії та WIPO з оцінювання дій учасників ринку з позицій «професійної добросовісності».

Перспективними пропозиціями з удосконалення правового регулювання, на нашу думку, можуть стати:

1. *Гармонізація законодавства України з Директивами ЄС 2005/29/ЄС, 2006/114/ЄС та 2016/943/ЄС.* Необхідність гармонізації національних норм у сфері недобросовісної конкуренції з європейськими стандартами зумовлено як зобов'язаннями України в межах Угоди про асоціацію з ЄС, так і потребою забезпечення єдиних правил для суб'єктів господарювання, що діють на внутрішньому та європейському ринках. Директива 2005/29/ЄС про недобросовісну комерційну практику закріплює ключовий критерій – порушення професійної добросовісності (*professional diligence*), що варто запровадити і в українське законодавство як базову категорію оцінювання поведінки підприємця. Директива 2006/114/ЄС визначає стандарти правомірного використання чужих позначень у порівняльній рекламі, а Директива 2016/943/ЄС встановлює європейські підходи до захисту комерційної таємниці та ноу-хау [3, 4]. Їх імплементація дасть змогу посилити захист прав власників ІВ, водночас уникнувши надмірних обмежень для конкурентів. Важливо також передбачити механізм

адаптації українських норм до майбутніх змін *acquis* ЄС, зокрема до оновлених правил цифрового ринку (*Digital Markets Act*) та регулювання онлайн-платформ.

2. *Встановлення уніфікованих критеріїв допустимого використання об'єктів ІВ у порівняльній рекламі, дизайні та маркетингових комунікаціях.* На сьогодні українське законодавство не містить чіткого визначення меж допустимості використання чужих торговельних марок або елементів дизайну у рекламних цілях. Внаслідок цього рекламодавці нерідко опиняються між двома ризиками: порушення прав ІВ або звинувачення у введенні споживачів в оману. Доцільним є запровадження на рівні закону чи підзаконних актів критеріїв правомірного порівняння товарів і послуг, подібних до тих, що передбачено у ст. 4(1) Директиви 2006/114/ЄС: об'єктивність і достовірність порівняння; відсутність дискредитації конкурентів; недопущення використання репутації іншої торговельної марки; заборона введення споживачів в оману стосовно походження товару. Окремо слід передбачити положення про «виправдане цитування» елементів брендингу у маркетингових комунікаціях, коли це не має на меті отримання неправомірної вигоди чи змішування з конкурентом.

3. *Інституційна координація між Антимонопольним комітетом України, Укрпатентом і судами з ІВ через створення спільної експертної ради.* Колізії між рішеннями АМКУ та судів з ІВ часто виникають через відмінність у правових критеріях: антимонопольні органи оцінюють поведінку суб'єкта з точки зору впливу на конкуренцію, тоді як суди – з позицій наявності чи відсутності виключних прав. Доцільно створити постійну міжвідомчу експертну раду, до складу якої увійшли б представники АМКУ, Укрпатенту, Мінекономіки, наукових установ і судової системи. Така рада могла б: надавати спільні роз'яснення стосовно тлумачення понять «змішування», «паразитизування», «зловживання правами ІВ»; проводити аналітичні огляди рішень і формувати узагальнені практики; бути дорадчим органом у розгляді складних кейсів. Аналогічні моделі діють у країнах ЄС: наприклад, IP and Competition Policy Committee у Франції та Joint IP Working Group у Німеччині.

4. *Розвиток освітніх та аналітичних програм для бізнесу стосовно запобігання недобросовісній поведінці у сфері брендингу, реклами та маркетингу.* Ефективне правозастосування можливе лише за умови високого рівня правової культури бізнесу. Необхідно системно проводити інформаційно-роз'яснювальні заходи для представників компаній, рекламних агентств і дизайнерських студій стосовно меж допустимої комерційної поведінки. Доцільним є створення онлайн-платформи практики АМКУ, де будуть узагальнені рішення про порушення у сфері недобросовісної конкуренції, з поясненнями типових помилок та практичними рекомендаціями. Корисним кроком також стане розроблення спільного навчального курсу «Конкуренція та інтелектуальна власність для підприємців» у партнерстві з університетами, Торгово-промисловою палатою та профільними асоціаціями (наприклад, Українською асоціацією маркетингу чи Асоціацією правників України).

5. *Запровадження антимонопольної експертизи у процедури реєстрації об'єктів ІВ у стратегічно важливих секторах економіки.* Практика ЄС свідчить, що у висококонцентрованих галузях – таких як фармацевтика, ІТ,

енергетика, телекомунікації – патентна охорона може суттєво впливати на ринкову структуру та доступ нових гравців. Тому доцільно передбачити проведення антимонополюної експертизи заявок на патенти або торговельні марки у разі, коли: об'єкт ІВ може створити бар'єри для входу на ринок; заявник вже займає домінуюче становище у відповідному секторі; реєстрація потенційно здатна обмежити технологічну конкуренцію. Така експертиза може здійснюватися АМКУ спільно з Укрпатентом і носити консультативний характер, запобігаючи майбутнім зловживанням. Водночас слід забезпечити баланс між контролем та захистом інтересів інноваторів, зберігаючи стимули для створення нових технологій.

6. *Створення національної стратегії «IP & Competition Balance».* Доцільно розробити комплексну державну стратегію, що визначатиме засади взаємодії системи охорони ІВ та антимонопольної політики. Такий документ міг би встановити стратегічні цілі: посилення прозорості у використанні ІВ; вдосконалення механізмів розслідування антиконкурентних узгоджених дій, пов'язаних з ІВ; розвиток цифрової взаємодії між державними органами (єдиний реєстр рішень про ІВ і конкуренцію). Аналогічні концепції вже реалізовано в ЄС, наприклад, European IP Action Plan (2020), що наголошує на поєднанні захисту прав ІВ із конкурентною динамікою ринку.

ВИСНОВКИ

Недобросовісна конкуренція та ІВ є взаємопов'язаними елементами господарсько-правового регулювання, які спільно забезпечують справедливість, прозорість і динамічність ринку. Їхня взаємодія формує баланс між свободою підприємництва, стимулюванням інновацій та захистом результатів творчої діяльності.

Колізії між цими інститутами виникають через різну природу правового впливу: ІВ створює виключне право та мотивацію до інновацій, тоді як конкурентне право стримує монополізацію і зловживання. Відсутність чітких меж правомірного використання об'єктів ІВ у комерційній практиці зумовлює суперечливість правозастосування в Україні.

Європейський підхід, заснований на принципі професійної добросовісності (*professional diligence*), пропонує збалансовану модель співіснування ІВ і конкуренції. Практика Суду ЄС у справах *L'Oréal v. Bellure*, *Astra-Zeneca*, *Huawei v. ZTE* доводить, що охорона прав ІВ не може застосовуватись як інструмент антиконкурентної поведінки чи паразитування на репутації.

Для України пріоритетом є гармонізація законодавства з Директивами ЄС 2005/29/ЄС, 2006/114/ЄС та 2016/943/ЄС, створення єдиних критеріїв допустимого використання об'єктів ІВ у рекламі, дизайні та маркетингових комунікаціях. Важливим кроком стане інституційна координація між АМКУ, Укрпатентом і судами з ІВ, а також запровадження антимонопольної експертизи у стратегічних секторах.

Підвищення правової культури бізнесу та аналітична підтримка з боку держави – необхідна умова ефективного запобігання недобросовісній конкуренції. Освітні програми, рекомендації для підприємців та створення національної стратегії «IP & Competition Balance» дадуть змогу сформулювати єдину концепцію розвитку кон-

курентного середовища

Синергія конкурентного права та права ІВ має розглядатися не як конфлікт, а як взаємодоповнення. Лише

їх гармонійне поєднання здатне забезпечити чесну конкуренцію, стимулювати інновації та сприяти сталому розвитку національної економіки.

Список використаних джерел

1. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 36. Ст. 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-вр#Text>
2. Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2005/29/oj>
3. Directive 2006/114/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 concerning misleading and comparative advertising. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2006/114/oj>
4. Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the protection of undisclosed know-how and business information (trade secrets). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/943/oj>
5. Рішення Антимонопольного комітету України № 663-р від 23 листопада 2017 р. у справі № 127-26.4/266-16 (ПАТ «Київхліб» / ТОВ «Рошен»). URL: https://amcu.gov.ua/storage/app/sites/1/imported_content/5d690c20617e2.pdf
6. Акт фіксації інформації щодо маркування води та поширення інформації про «Моршинське джерело № 6» від 14 листопада 2023 р. № 14/11. URL: <https://amcu.gov.ua/storage/app/uploads/public/659/568/0c4/6595680c47d9f129505387.pdf>
7. Рішення Антимонопольного комітету України № 365-р від 21 грудня 2023 р., Київ. URL: <https://amcu.gov.ua/storage/app/uploads/public/659/568/0c4/6595680c47d9f129505387.pdf>
8. L'Oréal SA and Others v Bellure NV and Others (C-487/07), Judgment of 18 June 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62007CJ0487>
9. AstraZeneca AB v European Commission (C-457/10 P), Judgment of 6 December 2012. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62010CJ0457>
10. Huawei Technologies Co. Ltd v ZTE Corp. (C-170/13), Judgment of 16 July 2015. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62013CJ0170>
11. RTE and ITP v Commission (Magill) (Joined Cases C-241/91 & C-242/91), Judgment of 6 April 1995. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:61989TJ0076>
12. IMS Health GmbH & Co. OHG v NDC Health GmbH & Co. KG (C-418/01), Judgment of 29 April 2004. URL: <https://unctad.org/ippcaselaw/sites/default/files/ippcaselaw/2020-12/IMS%20Health%20v%20NDC%20CJEU%202004.pdf>
13. Kerber W., Schmidt H. Microsoft, Refusal to License Intellectual Property Rights, and the Incentive Balance Test of the EU Commission. URL: https://extranet.sioe.org/uploads/isnie2008/kerber_schmidt.pdf
14. Швидка Т.І. Господарсько-правове регулювання порушень, пов'язаних із неправомірним використанням ділової репутації суб'єктів господарювання. *Юридичний вісник*. 2021. № 2. С. 62–70. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v2_2021/7.pdf
15. Швидка Т.І. Боротьба із виявами недобросовісної конкуренції. *Право та державне управління*. 2021. № 1. С. 52–59. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2021/10.pdf
16. Бакалінська О.О. Адаптація конкурентного законодавства України відповідно до Угоди про асоціацію Україна – ЄС. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2017. № 5. С. 96–106.
17. Борсук Н.Я., Кикоть П.В. Права інтелектуальної власності у складі майна суб'єкта господарювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 229–232. URL: http://lsej.org.ua/2_2023/52.pdf
18. Харитонов О.І. Відносини інтелектуальної власності як предмет правового регулювання. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2011. № 1. С. 82–86. URL: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc1/19.pdf>
19. Румянцев Ю.В. Юридичний зміст права інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми держави і права*. 2016. С. 164–171. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/bbc90339-c1bd-4138-aad4-78d46fcecb06>
20. Петухова Н.О. Поняття та зміст правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2025. № 91. ч. 2. С. 56-67. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/343806/331595>
21. Якубівський І. Межі здійснення майнових прав інтелектуальної власності в контексті конкурентного законодавства. *Підприємство, господарство і право*. 2016. № 3. С. 59–64. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/03/11.pdf>

References

1. On Protection against Unfair Competition: Law of Ukraine of 7 June 1996 No. 236/96-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996, No. 36, Art. 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-96-%D0%B2%D1%80#Text> (in Ukrainian).
2. Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2005/29/oj>
3. Directive 2006/114/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 concerning misleading and comparative advertising. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2006/114/oj>
4. Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the protection of undisclosed know-how and business information (trade secrets). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/943/oj>
5. Decision of the Antimonopoly Committee of Ukraine No. 663-r of 23 November 2017 in case No. 127-26.4/266-16 (PJSC “Kyivkhlhb” / LLC “Roshen”). URL: https://amcu.gov.ua/storage/app/sites/1/imported_content/5d690c20617e2.pdf (in Ukrainian).
6. Information Recording Act on Water Labeling and Dissemination of Information about “Morshynske Spring No. 6” of 14 November 2023 No. 14/11. URL: <https://amcu.gov.ua/storage/app/uploads/public/659/568/0c4/6595680c47d9f129505387.pdf> (in Ukrainian).
7. Decision of the Antimonopoly Committee of Ukraine No. 365-r of 21 December 2023, Kyiv. URL: <https://amcu.gov.ua/storage/app/uploads/public/659/568/0c4/6595680c47d9f129505387.pdf> (in Ukrainian).
8. L'Oréal SA and Others v Bellure NV and Others (C-487/07), Judgment of 18 June 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62007CJ0487>
9. AstraZeneca AB v European Commission (C-457/10 P), Judgment of 6 December 2012. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62010CJ0457>
10. Huawei Technologies Co. Ltd v ZTE Corp. (C-170/13), Judgment of 16 July 2015. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62013CJ0170>
11. RTE and ITP v Commission (Magill) (Joined Cases C-241/91 & C-242/91), Judgment of 6 April 1995. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:61989TJ0076>
12. IMS Health GmbH & Co. OHG v NDC Health GmbH & Co. KG (C-418/01), Judgment of 29 April 2004. URL: <https://unctad.org/ippcaselaw/sites/default/files/ippcaselaw/2020-12/IMS%20Health%20v%20NDC%20CJEU%202004.pdf>
13. Kerber W., Schmidt H. Microsoft, Refusal to License Intellectual Property Rights, and the Incentive Balance Test of the EU Commission. URL: https://extranet.sioe.org/uploads/isnie2008/kerber_schmidt.pdf
14. Shvydka T.I. Economic Law Regulation of Violations Related to the Misuse of Business Reputation of Economic Entities. *Yurydychny*

visnyk. 2021, No. 2, pp. 62–70. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v2_2021/7.pdf (in Ukrainian).

15. Shvydka T.I. Combating Manifestations of Unfair Competition. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*. 2021. No. 1, pp. 52–59. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2021/10.pdf (in Ukrainian).

16. Bakalinska O.O. Adaptation of Ukrainian Competition Law in Accordance with the EU–Ukraine Association Agreement. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, 2017, No. 5, pp. 96–106. (in Ukrainian)

17. Borsuk N.Ya., Kykot P.V. Intellectual Property Rights as Part of the Assets of an Economic Entity. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*. 2023. No. 2, pp. 229–232. URL: http://lsej.org.ua/2_2023/52.pdf (in Ukrainian)

18. Kharytonova O.I. Intellectual Property Relations as a Subject of Legal Regulation. *Naukovi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. 2011, No. 1, pp. 82–86. URL: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc1/19.pdf> (in Ukrainian)

19. Rumiantsev Yu.V. The Legal Content of Intellectual Property Rights. *Aktualni problemy derzhavy i prava*. 2016, pp. 164–171. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/bbc90339-c1bd-4138-aad4-78d46fcecb06> (in Ukrainian)

20. Pietukhova N.O. Concept and Content of the Legal Regime of Joint Proprietary Intellectual Property Rights in Economic Activity. *Naukovi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya Pravo*. 2025. No. 91(2), pp. 56–67. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/343806/331595> (in Ukrainian)

21. Yakubivskiy I. Limits of the Exercise of Proprietary Intellectual Property Rights in the Context of Competition Law. *Pidprijemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2016. No. 3, pp. 59–64. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/03/11.pdf> (in Ukrainian).

Tetiana SHVYDKA

Doctor of Legal Sciences, Professor, Yaroslav Mudryi National Law University; lawyer

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6152-2705>

e-mail: Raketa7770@gmail.com

UNFAIR COMPETITION AND THE PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY: INTERSECTIONS OF LEGAL REGULATION

The paper examines the interaction between the legal regimes of unfair competition and intellectual property (IP) protection, which has become increasingly significant in the context of digitalization and the globalization of markets. Although both regimes pursue common objectives – ensuring fair business practices, stimulating innovation, and protecting consumer interests—their practical interaction is often characterized by regulatory overlaps, conflicts of interpretation, and blurred boundaries of lawful market behavior. The paper argues that unfair competition law performs a corrective function within the IP system, particularly in cases where exclusive rights are exercised not to foster innovation but to restrict competitors' access to the market. At the same time, excessive or unbalanced antitrust intervention may weaken incentives for creative activity, technological development, and investment, thereby adversely affecting long-term market dynamics. The paper analyzes typical forms of unfair competition related to the misuse of IP rights, including trade dress imitation, the use of confusingly similar trademarks, brand parasitism, and misleading commercial practices. Special attention is given to the case law of the Court of Justice of the European Union, which has played a crucial role in shaping standards for determining the limits of lawful IP use in a competitive environment. The research identifies key overlap zones between intellectual property law and competition law that require further clarification in Ukrainian legislation, including the qualification of abusive IP practices, the lawful use of third-party designations, and institutional coordination between competition and IP authorities. In the context of Ukraine's European integration, the paper emphasizes the importance of aligning national regulation with EU directives and CJEU jurisprudence in order to enhance legal certainty, coherence, and the effectiveness of enforcement.

Keywords: *unfair competition, intellectual property, trademark, fair business practices, antitrust regulation, harmonization of legislation, European Union law, commercial and economic law mechanisms*